

Для вітчизняної економіки франчайзинг сьогодні є відносно новим явищем, тоді як у розвинених країнах він сторіччями практикувався як засіб забезпечення потреб суспільства у різноманітних послугах.

Отже, на нашу думку, франчайзинг в Україні є гібридною формою, що поєднує елементи ліцензійних угод на право володіння товарним знаком та дистрибуторських угод, які пов'язані з винятковим правом на реалізацію товарів і послуг на договірних засадах.[2.]

Отож, франчайзинг можна розуміти як пільгове підприємництво, як форму тривалої ділової співпраці, у процесі якої велика компанія надає індивідуальному підприємцеві чи групі підприємців ліцензію (франшизу) на виробництво продукції, торгівлю товарами чи надання послуг під торговельною маркою даної компанії на обмеженій території, на термін і умови, визначені договором. [1.]

На даному етапі розвитку української економіки все більше уваги приділяється кількісному збільшенню суб'єктів господарювання. Особливо це стосується сектора малого бізнесу. Одним зі шляхів нарощування маси малих підприємств — платників податків до бюджетів різних рівнів — може стати законодавче закріплення ведення бізнесу на умовах франчайзингу.

Система ринкових відносин типу франчайзингу сьогодні інтенсивно формується в Україні. За різними оцінками на сьогодні в Україні підписано понад вісімдесят франчайзингових контрактів, третина яких стосується ринку нафтопродуктів, ще чверть - системи Fast food. Найбільші франчайзери — "Мак Дональдс", "Кодак", "Фуджі", "Вілла". "Баскін&Робінс". "Альянс", "Швидко", "Ростикс", "XXI століття", "Uno momento" та низка інших [3].

Успішно розвивають франчайзингову мережу в Україні також фірма SPAR, російська фірма 1С та українські підприємства ТОВ "Торгова марка Піцца Челентано", мережа ресторанів швидкого харчування "Єврохата" та Асоціація "МакСмак" (до речі, перші в Україні франчайзингові фаст-фуди).

В Україні 29 грудня 2001 р. розпочала свою діяльність Асоціація роботодавців у галузі франчайзингу. Завдання цієї організації — представляти інтереси підприємців та їхніх операторів, які використовують франчайзингові договори у державних установах, і надавати їм практичну допомогу в організації та просуванні на ринку. Одночасно з активною діяльністю на національних теренах Асоціація налагоджує зв'язки з іноземними та міжнародними асоціаціями, вивчає досвід інших країн у франчайзинговій діяльності та нормативні засади останньої.

Висновок. Отже в Україні франчайзинг активно розвивається. Найбільш охопленими франчайзинговими мережами є такі сфери бізнесу, як громадське харчування, роздрібна торгівля, послуги, автоперевезення та будівництво.

Стрімке зростання франчайзингу, що спостерігається практично в усьому світі, триватиме. Однак дуже маловірогідно, щоби франчайзингові системи завтрашнього дня були цілком ідентичними до тих, що існують сьогодні. За стрімких змін в економіці й у той час, коли ідея створення єдиного світового ринку практично стала реальністю, деякі внутрішні аспекти природи франчайзингу як такого перебувають на межі зміни.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. - К.: Атака. - 2003. -С. 345-354.
2. Андрощук Г. А., Денисюк В. А. Франчайзинг: міжнародний опыт, зкономические показатели, практика регулирования // Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. - К.: КНЕУ, 2002. - Вип. 5 (12). -С. 78-93.
3. МакСмак [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.maks-mak.com>. - Заголовок з екрану.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Красняк В.Ю.

Науковий керівник: Мельник В.Я., к.с.-г.н. доцент

Проаналізовано сучасний стан розвитку галузі тваринництва, зміни у поголів'ї, виробництва та реалізації тваринницької продукції у господарствах всіх форм власності у Вінницькій області. Визначені напрямки підвищення економічної ефективності виробництва основних видів продукції тваринництва.

Постановка проблеми. В даний час сільське господарство являє собою складну економічну систему, в якій галузь тваринництва виступає підсистемою різноманітних взаємодіючих і взаємопов'язаних зв'язків та елементів. Ефективність функціонування галузі тісно пов'язана з її цільовою функцією - збільшення обсягів виробництва тваринницької продукції високої якості яка необхідна для максимального забезпечення існуючих потреб населення в продуктах харчування, а просторовість необхідною сировиною.

Задоволення населення України в продуктах харчування значною мірою залежить від стану галузей продуктивного тваринництва. Адже підвищення рівня харчування супроводжується вдосконаленням її структури. При цьому істотно збільшується споживання м'ясо-молочних продуктів та яєць.

Однак, ситуація, що склалася на сьогоднішній день в галузі тваринництва, залишається складною, не дивлячись на посилення державної підтримки в останні роки, залучення приватних інвестицій та поступової

переорієнтації дрібнотоварного виробництва на конкурентоспроможне велико товарне із використанням нових технологій.

Слід зазначити, що питання подальшого розвитку галузі тваринництва, збільшення його виробництва, підвищення продуктивних і технологічних якостей худоби і птиці в сучасних умовах господарювання залишається на сьогоднішній день актуальним і відкритим.

Аналіз останніх досліджень. Окремі теоретичні і методологічні питання підвищення ефективності розвитку галузі тваринництва, забезпечення його кормовими і продуктивними ресурсами в умовах реформування аграрного виробництва знайшли відображення в наукових працях Андрійчука В.Г., Баланюка І.Ф., Березівського П.С., Бойка В.І., Долинського В.П., Зубця В.М., Коновалова І.В., Крисального О.В., Липчука В.В., Малика М.Й., Месель-Веселяка В.Я., Саблука П.Т., Федорова М.М., Шпичака О.М., В.В.Юрчишина та багатьох інших вчених-дослідників.

Проте в більшості публікацій недостатньо висвітлені питання визначення напрямів підвищення економічної ефективності виробництва тваринницької продукції у господарствах різних форм власності в умовах стабілізації складних ринкових перетворень.

Успішне розв'язання вказаних питань потребує розширення наукових досліджень щодо забезпечення ефективного виробництва продукції тваринництва в ринкових умовах господарювання у напрямках поліпшення технологічних якостей галузі, зниження затрат праці і кормів на 1 продукції і досягнення стабільного розвитку галузі.

Мета статті. Дослідити сучасний стан та вказати основні тенденції подальшого розвитку та виробництва продукції тваринництва у Вінницькій області та визначити шляхи підвищення її ефективності.

Виклад основного матеріалу.

Продукція свинарства в середньому становить третину загальної продукції галузі тваринництва. Свинарство характеризується високою продуктивністю і за порівняно короткий проміжок часу дає велику кількість високоякісної продукції.

В останні роки з різних причин виробництво свинини у спеціалізованих господарствах значно знизилася. Тому відновлення їх потужностей, впровадження комплексної механізації виробничих процесів, прогресивної технології та організації виробництва, підвищення економічної ефективності галузі є першочерговим завданням.

Ринкова трансформація аграрного сектору області призвела до появи приватних форм власності, різних напрямків і форм господарювання та широкого включення в економіку сільськогосподарських підприємств елементів ринкових відносин. Але зміни економічної ситуації потребують корінних перетворень щодо організації конкурентоспроможного виробництва продукції тваринництва на підприємствах, спроможних вести жорстку конкурентну боротьбу, швидко і адекватно реагувати на постійні зміни ринку, мобільно переходити на випуск нових видів високоякісної продукції, забезпечувати ефективність діяльності, як виробників, так і переробників.

Тваринництво є тією галуззю сільського господарства, яка зайнята розведенням сільськогосподарських тварин для виробництва тваринницької продукції високої якості. Але продукція, що виробляється сьогодні на підприємствах, а особливо у підсобних господарствах населення, як правило, не завжди по якості відповідає вимогам і діючих стандартам. Її рівень конкурентоспроможності залишається досить низьким через незадовільне ресурсозабезпечення підприємств, сучасним обладнанням не належному рівні поставлена селекційно-племінна робота, використання застарілих енергомістких технологій виробництва, що ведуть за собою високе споживання трудових, матеріальних та енергетичних ресурсів.

На сьогоднішній день різке зростання цін все більше призводить до зменшення споживання всіх основних видів продуктів харчування населенням, у тому числі молока та молочної продукції, а тому більш дорогі продукти високої якості замінюються дешевшими із різними добавками рослинної продукції. Нездатність господарювати в нових умовах, диспаритет цін, висока матеріало- та трудомісткість продукції тваринництва, низька купівельна спроможність сільського населення та ряд інших факторів призвели до недовикористання потужностей і збитковості практично всіх сільськогосподарських підприємств Вінницької області, які займаються виробництвом та переробкою м'ясо-молочної продукції.

Найбільш важливою галуззю продуктивного тваринництва є скотарство, яке постачає незамінні для заселення продукти харчування і цінну сировину для харчової та переробної промисловості. Скотарство дає основну масу м'ясної продукції, цінної за вмістом високоякісних білків і незамінних амінокислот. У м'ясному балансі України яловичина і телятина в середньому за останні роки займали майже 46% [1].

У результаті господарського використання великої рогатої худоби одержують молоко - життєво необхідний продукт, який визначається високими харчовими якостями і є сировиною для виробництва ряду молочних продуктів. Молоко і молочні продукти становлять основу повноцінного харчування населення. За науково обґрунтованими нормами харчування людина має споживати в середньому 380 кг (у перерахунку на молоко) молока і молочних продуктів, в тому числі 120 кг молока у свіжому вигляді [2]. А тому формування конкурентоспроможного виробництва молока в аграрних підприємствах області різних форм власності є однією з найважливіших задач вирішення продовольчої безпеки країни та успішного розвитку аграрного сектора економіки.

Важливим фактором виробництва валової продукції тваринництва є наявність поголів'я сільськогосподарських тварин та птиці в різних категоріях господарствах Вінницької області (табл.1).

Дослідження свідчать про те, що за період реформування АПК поголів'я худоби в області значно зменшилося в порівнянні з 1990 р. ВРХ у 3,4 рази, в тому числі корови – 2,3 рази, свиней – у 3,3, овець та кіз – у 9,5, птиці – в 1,1.

В останні роки скотарство, як одна з найважливіших ланок сільськогосподарських підприємств усіх типів, відчуває на собі дію усіх тих чинників (власність на землю і засоби виробництва, умови життя і праці селян, матеріальне стимулювання й інтерес виробників, ініціатива і ставлення до праці), які спричинили його різкий спад. Ця галузь в Вінницькій області однією з перших стала збитковою. Протягом останніх років як молочне, так і м'ясне тваринництво приносить сільськогосподарським підприємствам лише збитки із-за зменшення об'ємів виробництва тваринницької продукції [3].

Таблиця 1

Поголів'я сільськогосподарських тварин у Вінницькій області, тис. гол.

Показники	Роки						2008 р. до 1990 р., раз
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	
Велика рогата худоба	1247	558,8	423,1	418,3	383,7	364,8	3,4
у т. ч. корови	433,9	275,9	230,8	217,4	208,7	192,6	2,3
Свині	1196	559,5	424,8	479,7	394,5	358,1	3,3
Вівці та кози	355,6	60,3	43,9	38,7	37,6	37,4	9,5
Птиця – всіх видів	10788	5734,8	8848,6	9040,8	9123,6	9612,9	1,1

Отже, зменшення поголів'я худоби вплинуло на виробництво продукції тваринництва, тобто виробництво м'яса та молока зменшилося порівняно з 1990 роком у 3,5 та 1,5 рази (табл. 2).

Таблиця 2

Виробництво продукції тваринництва у Вінницькій області

Показники	Роки						2008 р. до 1990 р., раз
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	
м'ясо всіх видів (у забійній вазі), тис.т.	233,3	92,9	49,0	61,1	72,5	67,2	3,5
молоко, тис. т.	1276,9	654,9	849,0	851,6	829,8	840,1	1,5
яйця, млн. шт.	682,9	348,8	570,0	639,5	648,0	710,7	1,0
вовна, т	905,0	47,0	22,0	16,0	17,0	16,0	56,6

Аналіз свідчить, що за досліджуваній період об'єм виробництва продукції тваринництва зменшився. Все це негативно вплинуло на річне споживання тваринницької продукції в розрахунку на одну особу за рік основних продуктів харчування населенням Вінницької області.

Висновки. Через низку об'єктивних і суб'єктивних причин сучасний стан розвитку тваринницької галузі поки що є не ефективним, а тому в повній мірі не забезпечує жителів область продуктами харчування. В результаті виробництво основних видів продукції залишається економічно не вигідним і в подальшому без належної державної підтримки і впровадження нових технологій, сільськогосподарські товаровиробники змушені будуть скорочувати поголів'я худоби та зменшувати об'єми виробництва продукції тваринництва.

Отже, для підвищення економічної ефективності функціонування галузі тваринництва перш за все необхідно впроваджувати сучасні технології виробництва продукції з одночасним поліпшенням умов годівлі і утримання і покращення технологічних якостей тварин, припинити спад поголів'я тварин за допомогою державної підтримки галузі; наростити його чисельність та подолати диспаритет цін на продукцію тваринництва, формування відповідного експортного потенціалу, з метою забезпечення конкурентоспроможності тваринницької продукції як на внутрішньому так і на зовнішніх ринках, є основним завданням галузі на сучасному етапі розвитку аграрного виробництва.

Своєчасність вирішення вище поставлених питань дасть можливість збільшити виробництво тваринницької продукції і забезпечити населення області високоякісними продуктами за нижчими цінами.

Література

1. Бей Н.О. Удосконалення організаційно-економічного механізму конкурентоспроможності продукції скотарства // Економіка АПК. – 2002. – 47 с.
2. Веліток І.Г. Технологія машинного доїння корів. – М.: Агропромвидавництво, 2003. – 256 с.
3. Статистичний збірник Вінниччини за 2008 рік. // За ред. С.Н. Ігнатова. – Вінниця: Головне управління статистики у Вінницькій області, 2009. – 622с.
4. Месель-Веселяк В.Я. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України / В.Я. Месель-Веселяк, О.В. Мазуренко; [під наук. ред. акад. УААН П.Т. Саблука]. – К.: НИЦ ІЕА, 2004. – 198 с.
5. Комарніцька О.П. Проблемні аспекти розвитку галузі тваринництва та шляхи їх розв'язання // Економіка АПК, 2008. - №12. – С.23.

ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Лавренюк В. А.

Науковий керівник: Кафлевська С.Г., к.е.н., доцент

Розглянуто сучасний стан функціонування ринку зерна у Вінницькій області. Висвітлені пріоритетні напрямки розвитку зернової галузі області.

Вступ. Розвиток зернового ринку є стратегічною проблемою економіки держави, що визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, формує істотну частку доходів сільськогосподарських виробників, визначає стан і тенденції розвитку сільських територій, формує валютні доходи держави за рахунок експорту. Державне регулювання ринку зерна не відіграє стимулюючої ролі щодо виробництва зерна, а відсутність системного підходу до регулювання зернового ринку може призвести до подальшого зменшення показників урожайності та обсягів виробництва зерна в Україні, скорочення доходів сільськогосподарських виробників.

Наукові дослідження і практика підтверджують, що висока конкурентоспроможність зерно продуктового підкомплексу на внутрішньому й зовнішньому ринках полягає у широкому попиті на високоякісні продукти продовольчого і кормового зерна. Без продовольчого зерна не може обходитись будь-яка держава для забезпечення потреб у продовольстві населення, а без кормового зерна неможливий розвиток тваринництва, не можна досягти дотримання якісних сівозмін при відсутності в них зернових культур [1]. Ринок зерна й зернове господарство є майже основним складником економіки будь-якої країни, що визначає продовольчу безпеку громади, а також опосередковує фінансово-економічне становище аграрних виробників.

Постановка завдання. На основі аналіз сучасного стану виробництва зерна у Вінницькій області виявити тенденції та пріоритети розвитку галузі.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблем формування та функціонування аграрного ринку та зокрема, ринку зерна присвячені роботи С.С. Бакая, І.П. Пазія, П.Т. Саблука, В.Г. Ткаченко, Л.М. Худолія, Є.О. Фірсової, О.М. Шпичака та ін. Окремі аспекти цієї проблеми щодо розвитку регіональних ринків знайшли відображення у наукових працях П.П. Борщевського, Л.О. Мамуль, О.В. Захарчика та ін. Проте деякі проблеми формування та перспектив розвитку ринків окремих регіонів, зокрема Вінницького, в умовах господарювання різних форм власності дослідженні ще недостатньо. Це стосується економічних відносин між товаровиробниками і споживачами зерна, формування попиту та пропозиції в регіоні, закономірностей та тенденцій розвитку цінової кон'юнктури, підвищення конкурентоспроможності і визначення раціональної структури виробництва зерна, організації ринкової інфраструктури на регіональному рівні.

Результати. Основою ринку зерна є його виробництво в обсягах, що забезпечують продовольчу безпеку області. Задоволення потреб у продуктах харчування повинно здійснюватися відносно кожної конкретної людини у місяць її проживання.

Вінницька область є одним із основних зернових регіонів України. Частка області у загальнодержавному виробництві зерна складає близько 8%. До складу Вінницької області входять 27 районів, де функціонують різні зернові структури, які пристосовують свою діяльність до ринкових відносин. Основними виробниками зерна області є підприємства суспільного сектору (всі категорії господарств). Виробництво зернових культур на одну особу в області у 1990 р. сягало 1234 кг, тоді як у 2000 – 1068, 2005 – 992, 2008 – 1043 кг. Таке виробництво зерна пов'язане з розмірами посівних площ. Динаміку виробництва зернових культур у Вінницькій області (всіх категорій господарств) зобразимо в таблиці 1.

У період з 2000 по 2001рр. посівні площі під зерновими культурами порівняно з 1995 роком збільшились відповідно на 27,9 та 119,7 тис. га або на 3,6 та 15,4%. У 2002 р. вони становили 73,1% посівних площ 1995 р., але при цьому урожайність збільшилась. Аналіз такого скорочення посівних площ під зерновими культурами свідчить про те, що товаровиробникам стало економічно не вигідно вирощувати зерно.

Найвищою урожайністю зернових була у 2006 та 2008 рр., найнижчою – у 2000 та 2003. Це пояснюється введенням нових сортів зернових культур та сприятливими природнокліматичними умовами.

Таблиця 1

Динаміка виробництва зернових культур у Вінницькій області

Рік	Посівна площа, тис. га	до 1995 р., %	Зібрана площа, тис. га	до 1995 р., %	Валовий збір, тис. ц	до 1995 р., %	Урожайність, ц/га	до 1995 р., %
1995	778,8	100	780,2	100	22297,9	100	28,6	100
2000	806,7	103,6	737,8	94,6	17445,1	78,2	23,6	82,5
2001	898,5	115,4	798,4	102,3	24381,2	109,3	25,9	90,6
2002	569,3	73,1	511,9	65,6	14211,6	63,7	28,8	100,7
2003	703,8	90,4	691,2	88,6	20236,1	90,7	19,2	67,1
2004	802,9	103,1	745,7	95,6	20965,1	94,0	28,6	100
2005	776,7	99,7	742,0	95,1	20346,5	91,2	27,4	95,8
2006	733,5	94,2	721,5	92,5	20752,3	93,1	28,8	100,7
2007	771,0	99,0	711,0	91,1	16860,4	75,6	23,7	82,9
2008	838,6	107,7	823,1	105,5	33776,1	151,5	41,0	143,4